

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michałak

ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Warszawa

Warszawa, 15 października 2012 r.

ZSS/500/23/2012/KT

**Pan
Maciej Hamankiewicz
Prezes
Naczelnej Rady Lekarskiej**

uprzejmie informuję, że podjąłem badanie sprawy niewystawiania przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej zaświadczeń o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Obowiązek wystawienia przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej takiego zaświadczenia wynika z art. 42 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887, z późn. zm.).

Grupa lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej nie wystawia zaświadczeń o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, ponieważ – ich zdaniem – brak jest stosownego rozporządzenia regulującego kryteria oceny zdolności do pełnienia tych funkcji.

Pragnę wskazać, że brak w systemie aktów prawnych, w szczególności w samej ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, umocowania do podjęcia przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej prac legislacyjnych nad projektem rozporządzenia, które zawierałoby przedmiotowe kryteria oceny. Jednocześnie wskazuję, że ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.), w stanie prawnym obowiązującym do czasu wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zawierała podobną regulację odnośnie zaświadczenia lekarskiego.

W mojej opinii, nie wymaga uzasadnienia, że zapewnienie dziecku, pozbawionemu opieki i wychowania w rodzinie naturalnej, stabilnej opieki i wychowania w pieczy zastępczej wymaga ustalenia, między innymi, stanu zdrowia osób, którym może być powierzone pełnienie funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Nie jest zgodne bowiem z dobrem dziecka umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej u osoby nieuleczalnie chorej. Nie jest zgodna z jego dobrem – również – odmowa wystawienia zaświadczenia przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Informuję Pana Prezesa, że w sprawie zwróciłem się do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – Departamentu Polityki Rodzinnej. Z odpowiedzi Departamentu wynika, że Ministerstwo Zdrowia – Departament Matki i Dziecka, w piśmie z 24 lutego 2012 r. do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, przedstawiło w przedmiocie sprawy stanowisko – takie jak Konsultanci Krajowi w dziedzinach: chorób wewnętrznych, psychiatrii, chorób zakaźnych, chorób płuc.

Ministerstwo Zdrowia jest przeciwne tworzeniu katalogu przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Sprzeciw wynika z faktu, że bardzo trudno jest precyzyjnie określić, które schorzenia stanowią takie przeciwwskazania, albowiem nie tylko rodzaj zaburzeń, ale ich nasilenie oraz przebieg, czy współistnienie innych schorzeń, mogą decydować o istnieniu lub o braku przeciwwskazań. Przykładem ilustrującym trudności w tworzeniu katalogu przeciwwskazań mogą być zaburzenia nerwicowe. W tej grupie zaburzeń mieści się zarówno uogólnione zaburzenie lękowe, przebiegające z reguły w sposób przewlekły i nieznacznie nasilony, jak i ciężka postać zaburzeń obsesyjno – kompulsywnych, z reguły wyłączająca pacjenta z funkcjonowania. Dlatego lekarz, do którego zgłosi się osoba ubiegająca się o zaświadczenie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, powinien polegać na własnej ocenie braku takich przeciwwskazań, a w sytuacjach dla niego trudnych – powinien zasięgnąć opinii specjalisty. Dotyczy to każdej specjalności medycznej. Tworzenie katalogu przeciwwskazań, nosiłoby znamiona stygmatyzacji, czego robić nie wolno.

Odwołując się do dobra dzieci, na podstawie art. 3, 10 ust. 1 pkt 2 i 10a ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69, z późn. zm.), uprzejmie proszę Pana Prezesa o upowszechnienie stanowiska Ministerstwa Zdrowia wśród członków

samorządu lekarskiego, których ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej czyni odpowiedzialnymi za wystawienie przedmiotowego zaświadczenia.

Dr Agnieszka Maciejewska
Maciejewska Agnieszka

Do wiadomości:

- 1) Pan Bartosz Arłukowicz – Minister Zdrowia,
- 2) Pan Władysław Kosiniak-Kamysz – Minister Pracy i Polityki Społecznej.

PREZES
NACZELNEJ RADY LEKARSKIEJ
Maciej Hamankiewicz

NRL/ZRP/ EJ/751/1682/2012

Warszawa, dnia 19.10.2012 r.

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Odpowiadając na pismo z dnia 15 października br. znak ZSS/500/23/2012/Kt w sprawie zaświadczeń o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka uprzejmie informuję, że podzielam zaniepokojenie Pana Rzecznika sytuacją, gdy osoby o złym stanie zdrowia psychicznym, bądź fizycznym mają zajmować się dziećmi pozbawionymi naturalnych rodziców, a więc wymagającymi szczególnej troski ze strony opiekunów. Niezbędne jest, zatem przeanalizowanie problemu pod kątem przeszkód faktycznych oraz prawnych, które prowadzą do braku możliwości oceny stanu zdrowia kandydatów na opiekunów.

Analizując zapisy art.42 ust.1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, należy stwierdzić, że wszystkie wątpliwości zgłaszane przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, co do zasadności czy precyzji nałożonych na nich obowiązków są w pełni uzasadnione.

Zapis pkt 5 oznacza bowiem lekarz poz ma ocenić czy pacjent, którego np. widzi po raz pierwszy, jest zdolny do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, a więc ma stwierdzić, że nie istnieją u niego przeciwwskazania zdrowotne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego do mu dziecka.

Tak sformułowany obowiązek oznacza tym samym odpowiedzialność lekarza, w przypadku gdyby okazało się, że jednak przeciwwskazania zdrowotne istniały i powierzono dziecko osobie całkowicie niewłaściwej.

Analizując omawiany zapis dalej należy zauważyć także, że ustawodawca nie określił, jaką wagę przywiązuje do stanu zdrowia fizycznego, a jaką do psychicznego, jak się wydaje bardziej istotnego. W kwestii tego ostatniego jeśli pacjent nie sygnalizował problemów psychicznych, to mimo że leczy się psychiatrycznie, lekarz poz takiej świadomości nie ma, bowiem obowiązujące przepisy nie przewidują obowiązku przekazywania takich informacji. Powstaje zatem pytanie, czy zdaniem ustawodawcy lekarz poz ma występować o takie informacje do wszystkich możliwych placówek leczenia psychiatrycznego, czy też ma zawierzyć pacjentowi / żądając np. złożenia oświadczenia/. Równie duży problem wiąże się z oceną stanu zdrowia fizycznego. Wydaje się przy tym, że stanowisko kilku konsultantów krajowych, którzy nie byli w stanie wskazać, jakie problemy zdrowotne dyskwalifikują kandydata na opiekuna, jest kuriozalne wobec oczekiwań tego samego od lekarzy poz. Jeśli ustawodawca, bądź Minister Zdrowia są w stanie określić przeciwwskazania do wykonywania różnych zawodów, pełnienia funkcji, zezwoleń na zakup broni czy uzyskiwania prawa jazdy, to zdziwienie budzi teoria, że funkcja opiekuna dziecka nie jest możliwa do zdefiniowania pod względem wymogów zdrowotnych, jakie powinien spełniać.

Ustawodawca nie określił też, o jakiego lekarza podstawowej opieki zdrowotnej chodzi. Wiadomo przecież, że nie wszyscy obywatele dokonali wyboru lekarza poz.

Jak z powyższego wynika, rozwiązanie problemu sygnalizowanego przez Pana Rzecznika wymaga określonych działań i muszą to być działania legislacyjne, tak by ułatwić lekarzom orzekanie o stanie zdrowia kandydatów na opiekunów, a nie to orzekanie uniemożliwiać. Powierzenie tego zadania lekarzom poz, świadczy naszym zdaniem, o braku znajomości realiów działania tych lekarzy.

Potwierdzenie braku znajomości tematu, to również fakt, iż wydawanie omawianych zaświadczeń nie znalazło się w katalogu świadczeń przysługujących świadczeniobiorcy, zgodnie z art. 16 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Katalog ten mówi co prawda o zaświadczeniach, ale wydawanych dla celów pomocy społecznej, orzecznictwa o niepełnosprawności, uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego lub ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie. Zaświadczenie, o którym mowa w art. 42 ust.1 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w tym się nie mieści.

Nie określono również, kto ponosi koszty wystawienia takiego zaświadczenia. Brak tego świadczenia w katalogu, za który płaci Narodowy Fundusz Zdrowia, oznacza, iż jego koszt powinien ponieść inny podmiot. Jeżeli zaświadczenie takie nie przysługuje świadczeniobiorcy, to oznacza, że jest to kolejna czynność, za którą nikt nie zamierza lekarzowi zapłacić. Przy niedofinansowaniu systemu ochrony zdrowia, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, zrzucanie na lekarza poza obowiązek finansowania takiej czynności jest niewłaściwe.

Należałoby się zastanowić, czy nie lepszym rozwiązaniem byłoby powołanie przy samorządach lokalnych instytucji, grup lekarzy orzekających głównie w takich zakresach jak wystawianie zaświadczeń o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu, czy w zakresie „niebieskiej karty”.

Przedstawiając powyższe deklaruje pomoc w pracach legislacyjnych nad rozwiązaniem powyższych problemów.

PREZES
Naczelnej Rady Lekarskiej

Maciej Hamankiewicz

© POROZUMIENIE PRACODAWCÓW OCHRONY ZDROWIA

PPOZ/353/2012

Konin, 18.10.2012

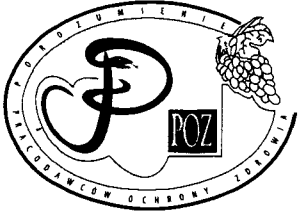
**Pan Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka**

Szanowny Panie Ministrze,

Działając w imieniu i z upoważnienia lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, skupionych w Porozumieniu Pracodawców Ochrony Zdrowia odpowiadając na Pana apel skierowany do lekarzy POZ, którzy nie chcą wystawiać orzeczeń o braku przeciwwskazań zdrowotnych osobom starającym się o status bycia rodzicem zastępczym - przypominamy, że o problemie z orzeczeniami informowaliśmy od czerwca br., prowadząc rozmowy w tej sprawie z Ministrem Zdrowia, Ministrem Pracy i Polityki Społecznej oraz, NFZ. O problemie i efektach tych rozmów był Pan na bieżąco informowany. Zastanawia nas teraz fakt, dlaczego apel kieruje Pan do lekarzy POZ, a nie do ustawodawcy, który stworzył tak kuriozalne przepisy?!

Apeluje Pan w liście otwartym do lekarzy o wystawianie orzeczeń o braku przeciwwskazań zdrowotnych do tworzenia rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, zamiast wesprzeć nas w staraniach o uregulowanie prawa w tej kwestii. Lekarze nie chcą wystawiać takich zaświadczeń, ponieważ uważają, że brakuje kryteriów oceny.

W związku z zaistniałą sytuacją ponownie poruszamy ten temat, tym razem listem otwartym do Pana.

© POROZUMIENIE PRACODAWCÓW OCHRONY ZDROWIA

Lekarze podstawowej opieki zdrowotnej nie mogą wystawiać takich zaświadczeń, ponieważ nie zostały wydane szczegółowe przepisy, jakie schorzenia czy choroby są przeciwwskazaniem do pełnienia funkcji rodziców zastępczych, co jest szczególnie ważne dla przyszłości i bezpieczeństwa i tak już poszkodowanych przez życie dzieci. W czerwcu br. poruszaliśmy ten problem po raz pierwszy [w momencie, kiedy o takowe zaświadczenie poprosił jeden z naszych pacjentów]. Napisaliśmy wówczas do MZ i MPiPS, i do wiadomości pani RPP oraz pana - RPD, zainteresowaliśmy sprawą postów RP, prosząc o interwencję w sprawie kuriozalnych zapisów znowelizowanego w czerwcu prawa¹. Ponieważ przepis, o który toczy się spór, jest bardzo ogólny, dlatego też zwróciliśmy się do Ministra Zdrowia oraz do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o jego dookreślenie poprzez wskazanie katalogu przeciwwskazań zdrowotnych. W wystosowanym do nas apelu Pan jako Rzecznik Praw Dziecka przytacza odpowiedź obu ministrów: "(...) stworzenie takiego katalogu przeciwwskazań nosiłoby znamiona stygmatyzacji, czego robić nie wolno. Ustawa nie uprawnia ministra pracy i polityki społecznej, by takie rozporządzenie wydał. Również MZ jest przeciwne katalogowi, ponieważ bardzo trudno byłoby w nim precyzyjnie określić, które schorzenia są przeciwwskazaniem. Nie tylko rodzaj zaburzeń, ale ich nasilenie oraz przebieg czy współistnienie innych schorzeń, mogą decydować o istnieniu lub o braku przeciwwskazań".

W tej sytuacji należy zapytać, czy logiczne i właściwe jest, aby lekarz rodzinny sam sobie tworzył taki katalog przeciwwskazań, albo może

¹ Art. 42 ust. 1 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887) nałożył na lekarza podstawowej opieki zdrowotnej obowiązek wystawiania zaświadczeń lekarskich, osobie ubiegającej się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej, o zdolności do pełnienia tej funkcji.

© POROZUMIENIE PRACODAWCÓW OCHRONY ZDROWIA

kierował się zasadą przypadkowości i uznaniowości, skoro ministerstwa właściwe i konsultanci krajowi umywają od tego ręce i nie chcą lub może nie potrafią takiego katalogu stworzyć.

Mamy teraz do czynienia z efektem śnieżnej kuli, problem narasta, a będzie coraz większy, ponieważ dojdą ci pacjenci, które takie zaświadczenie będą musieli odnowić [obowiązek odnawiania jest co dwa lata]. W sytuacji, kiedy pacjent ma już pod swoją opieką dziecko, a między czasie zachoruje, to co? odbierze mu sąd to dziecko?, czy może my- lekarze mam zdecydować o tym, czy mu się odbierze?

Nie zgadzamy się na stanowienie prawa, które stosowane jest w sposób całkowicie uznaniowy i przypadkowy. Niestety ustawodawcy tworzą prawo, które nie wiadomo jak w praktyce stosować, albo prawo, które jest w znacznym zakresie jedynie uznaniowe, a odpowiedzialność za decyzję o doborze rodziny zastępczej rozmyta, przerzucana na innych, w przypadku orzeczeń na lekarza POZ

Jeszcze raz podkreślamy: o problemie i efektach tych rozmów był Pan na bieżąco informowany więc Pana wystąpienie winno być skierowane do ustawodawcy, który stworzył tak kuriozalne przepisy, nie do lekarzy! My jesteśmy gotowi do pracy i współpracy od początku tego problemu, ale na zasadach odpowiedzialności i bezpieczeństwa dzieci i lekarzy!

Z poważaniem

Bżena Janicka
Janicka B.
Przewodnicząca PZOZ